

**Міністерство освіти і науки України  
Вінницький національний технічний університет**

***Сутність та перспективи  
впровадження  
електронної демократії в Україні***

**Матеріали  
Міжнародної науково-практичної конференції  
(м. Вінниця, 15 листопада 2016 р.)**

**Вінниця  
ВНТУ  
2017**

## **БЮДЖЕТ ГРОМАДСЬКИХ ІНІЦІАТИВ ТА АВТОМАТИЗАЦІЯ ВІДБОРУ НАЙКРАЩИХ ПРОЕКТІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ**

Вінницька міська рада  
Державне агентство з питань електронного урядування

### **Анотація**

*Проаналізовано участь мешканців вінницької громади у проекті «Бюджет громадських ініціатив». Визначено напрямки та критерії для перспективного розвитку електронної демократії в місті та державі.*

**Ключові слова:** електронна демократія, Бюджет громадських ініціатив, електронне голосування, електронна участь.

### **Abstract**

*Analyzed the participation of inhabitants of the Vinnytsia community in the project «Public Initiatives Budget». Identified the directions and criteria for the future development of e-democracy in the city and state.*

**Keywords:** e-democracy, Public Initiatives Budget, e-voting, e-participation.

Системи залучення громадян до прийняття рішень щодо спрямованості міських бюджетів сьогодні реалізовані по всьому світу. Україна також не стоїть осторонь процесів впровадження практик партиципаторного бюджетування, налагодження партнерських стосунків між владою та громадою, імплементації демократичної форми участі пересічних мешканців в управлінні бюджетом задля покращення якості життя.

Вінничани мають змогу втілювати найкращі ідеї з розвитку свого міста завдяки запропонованому Вінницькою міською радою проекту «Бюджет громадських ініціатив» з 2016 року [1]. Під час першого, пілотного етапу конкурсу у квітні для реалізації у цьому році (передбачений загальний бюджет 5 млн грн) було визначено шість великих (від 200 тис. грн до 1 млн грн) та шість малих (до 200 тис. грн) проектів, які набрали найбільшу кількість голосів мешканців міста. Участь у голосуванні взяли більш ніж 14,6 тисяч вінничан.

Громадянам було запропоновано дві форми голосування – паперовим та електронним способами. Електронне голосування забезпечувалось через Персональний кабінет громадянина на сайті міської ради, та було обрано переважною кількістю вінничан: громадянами віддано 10 тисяч електронних голосів та 4,6 тисяч голосів за особистим зверненням.

Для можливості здійснення електронного голосування кожна людина була повинна зареєструватись у Персональному кабінеті та зазначити свої особисті дані: прізвище, ім'я та по батькові, дані паспорту, індивідуальний номер платника податків, адресу, а також вказати дійсний номер мобільного телефону та отримати підтвердження свого облікового запису. За результатами аналізу недійсними виявились лише 170 онлайн-голосів.

З метою реалізації у 2017 році свідомі громадяни міста запропонували 97 нових проектів на загальну суму біля 43 млн грн, з них на загальноміське голосування було подано 59 проектів, серед яких 32 великих та 27 малих [2]. За умовами програми для впровадження проектів-переможців в міському бюджеті передбачено 6,5 млн грн.

За пропозиції в рамках конкурсу вінничани брали участь у загальноміському голосуванні в період з 01 по 10 жовтня 2016 року. Популярність другого етапу конкурсу виявилась значно вищою, ніж пілотного. Тепер мешканцями міста за запропоновані ідеї покращенні міста було віддано 43,5 тисяч голосів, причому електронним способом надійшло біля 36, 4 тисяч, а у друкованому вигляді – понад

7,1 тисяч голосів громадян. Разом з тим, за результатами проведеної перевірки недійсними визначені 13,47 тисяч випадків електронного голосування та 201 випадок у голосуванні в паперовому вигляді.

Виявлені сумнівні голоси надходили з окремих облікових записів Персонального кабінету більше, ніж один раз, маніпулювання здійснювалось шляхом оперування неправдивими індивідуальними даними. Отже, наявна система електронного голосування потребує значного удосконалення в частині забезпечення належної ідентифікації для отримання правдивих та коректних результатів конкурсу.

Враховуючи результати аналізу, дійсними визнано понад 29,8 тис. голосів (за великі проекти – понад 18,3 тисяч, за малі – понад 11,5 тис. голосів), серед яких зараховано 22,9 тис. електронних голосів та 6,9 тис. голосів, отриманих шляхом паперового голосування.

Відсутність загальнодержавної системи ідентифікації змушує міста приймати рішення по використанню інструментів електронної ідентифікації самостійно. Використовуваними варіантами наразі є:

1. Використання електронного цифрового підпису. Це найдієвіший варіант, але мало поширений.
2. Використання BankID. Більш поширений, але неспроможний охопити всю аудиторію бажаючих взяти участь. Також варто зазначити, що поточна реалізація BankID є пілотною, формування промислової версії знаходиться лише в початковому стані.
3. Підтвердження облікового запису персональним зверненням до центрів наданні адміністративних послуг. Вимагає візиту в міську раду.
4. Підтвердження за допомогою СМС-повідомлення.

У Вінниці при виборі системи ідентифікації враховувались наявні дані та поширеність засобів ідентифікації серед громади міста. Відповідно до положення конкурсу до голосування допускались члени територіальної громади міста. Для реалізації цієї вимоги був застосований декларативний спосіб. Гарантованим способом підтвердження належності до громади міста є наявність запису в реєстрі територіальної громади. Повноваження по веденню цих реєстрів на органи місцевого самоврядування покладені з квітня 2016 року. Повноцінне використання потребує повного внесення в базу інформації паперових карток даних про жителів міста та формування унікального номера запису в Єдиному державному демографічному реєстрі. Цей номер містить семантичну інформацію та мало розповсюджений, що ускладнює його використання [3; 4].

Таким чином, можна відмітити зростаючу зацікавленість громадян пропозиціями залучення до прийняття важливих для громади рішень, можливістю впливу на вирішення питань міста, а також активне бажання та готовність користуватись інструментами електронної участі для міського управління та реалізації своїх ініціатив. Дотримуючись курсу на розвиток електронної демократії, максимальну прозорість муніципального керування, посилення взаємодії з мешканцями, важливою задачею влади є усебічне сприяння формуванню відповідної грамотності та обізнаності громадян, необхідному інформуванню та популяризації технологій е-участі. Крім цього, запропоновані інструменти повинні відповідати критеріям зручності, простоти та доступності кожному пересічному громадянину, та, разом з тим, забезпечувати достовірну ідентифікацію та належний рівень захисту інформації. Послідовне впровадження технологій електронної демократії, що відповідають зазначеним вимогам, системний підхід, орієнтація на актуальні потреби суспільства дозволять побудувати сучасну та демократичну державу з прозорим ефективним управлінням та відповідальними активними громадянами.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Рішення Вінницької міської ради від 25.12.2015 № 13 «Про Бюджет громадських ініціатив м. Вінниці» [Електронний ресурс] / Офіційний веб сайт Вінницької міської ради. — Режим доступу : <http://www.vmr.gov.ua/Docs/CityCouncilDecisions/2015/%E2%84%9613%2025-12-2015%20%D0%9F%D1%80%D0%BE%20%D0%91%D1%8E%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%82.pdf>
2. Рішення Вінницької міської ради від 24.06.2016 № 304 «Про внесення змін до рішення міської ради від 25.12.2015 № 13 «Про Бюджет громадських ініціатив м. Вінниці» [Електронний ресурс] / Офіційний веб сайт Вінницької міської ради. — Режим доступу : <http://www.vmr.gov.ua/Docs/CityCouncilDecisions/2016/%E2%84%96304%2024-06-2016%20%D0%9F%D1%80%D0%BE%20%D0%B2%D0%BD%D0%B5%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B7%D0%BC%D1%96%D0%BD.pdf>

3. Закон України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховної ради України. Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/5492-17>.

4. Наказ Міністерства внутрішніх справ від 26.11.2014 №1279 «Про затвердження зразка заяви-анкети для внесення інформації до Єдиного державного демографічного реєстру» [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховної ради України. — Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1586-14>.

**Романенко Володимир Борисович** — магістр державного управління, директор департаменту інформаційних технологій Вінницької міської ради, місто Вінниця, [steven13@vmr.gov.ua](mailto:steven13@vmr.gov.ua)

**Риженко Олександр Володимирович** — Голова Державного агентства з питань електронного урядування України, місто Київ, [alex@ryzhenko.com](mailto:alex@ryzhenko.com)

**Volodymyr Romanenko** — Master of Public Administration, Director of the Department of Information Technologies, Vinnytsia City Council, Vinnytsia, [steven13@vmr.gov.ua](mailto:steven13@vmr.gov.ua)

**Oleksandr Ryzhenko** — Chairman of the State Agency for e-Government of Ukraine, Kyiv, [alex@ryzhenko.com](mailto:alex@ryzhenko.com)